

HET EINDE VAN EINDELOOS

Marten Toonder

Het einde van eindeloos

Alle verhalen van
Olivier B. Bommel
en Tom Poes

2018
DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Het einde van eindeloos kwam tot stand onder auspiciën van de Stichting Het Toonder Auteursrecht, in samenwerking met Uitgeverij De Bezige Bij en *NRC Handelsblad*. Deze uitgave maakt deel uit van de reeks *Alle verhalen van Olivier B. Bommel en Tom Poes*. Dit is deel 60 van in totaal 60 banden. Met deze uitgave krijgen de verhalen hun definitieve vorm. Alle illustraties zijn gedigitaliseerd en waar nodig gerestaureerd, en de teksten zijn gecorrigeerd op inconsequenties en taalfouten. De basis voor de teksten vormt de laatste Bezige Bij-uitgave waar Marten Toonder als auteur nog bij betrokken is geweest. De verhaalinleidingen zijn geschreven door Toonder-biograaf Wim Hazeu.

Copyright © 2018 Stichting Het Toonder Auteursrecht
Omslagontwerp Studio Jan de Boer
Omslagillustraties Wil Raymakers naar Marten Toonder
Vormgeving binnenwerk Adriaan de Jonge
Zetwerk Aard Bakker
Digitale bewerking Toonder Compagnie
Druk Zalsman, Zwolle
ISBN 978 94 031 3610 3
NUR 301

debezigebij.nl

Inhoud

7

Tom Poes en het Bommel-verschiet

93

Heer Bommel en het einde van eindeloos

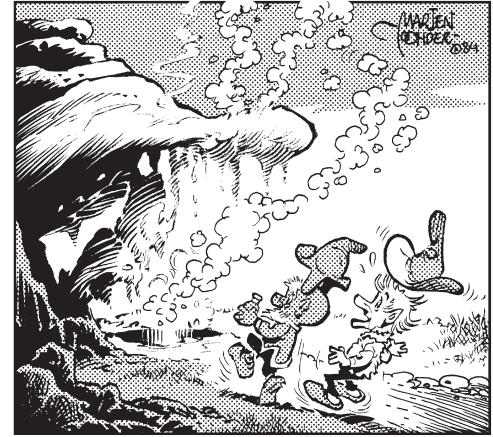
Tom Poes en het Bommel-verschiet

Begin november 1984 breekt Toonder bij een val een botje in zijn enkel; gevolg: een maandlang in het gips, in een periode dat hij ook nog last heeft van astmatische bronchitis. Maar het dagwerk aan de Bommelstrip kent geen pauze en op 19 december begint de strip *Tom Poes en het Bommel-verschiet*, volgens zoon Eiso aan mij: de volwassen variatie op *Het land van de blikken mannen* uit 1942. Twee dagen later is Toonder een weekje op vakantie in Marbella, maar opnieuw: de lezers weten van niets, het stripverhaal gaat in de krant gewoon door. Toonder gebruikte hierin woorden als ‘armageddor’ en ‘terminator’, lang voordat die in de Amerikaanse spektakelfilmindustrie werden toegepast. Toonder waarschuwt. Klaas Dribergen wees in zijn *Bommel en Bijbel* (2012) op de apocalyptische woordspeling in ‘armageddor’. In elk geval geeft Toonder een beangstigend beeld van de machtsovername door robots. Hij waarschuwt voor de rampen die ‘in het verschiet’ liggen.

De in het verhaal genoemde onderneming ICM was een verwijzing naar de toenmalige computergigant IBM.

Wim Hazeu, biograaf van Marten Toonder

Dit is het 176ste avontuur van heer Bommel en Tom Poes. De stroken hebben de nummers 01594 tot 01676. Het verscheen voor het eerst in *NRC Handelsblad* van 19 december 1984 tot en met 27 maart 1985. Bij De Bezige Bij werd dit verhaal eerder gepubliceerd in de bundel *Als dat maar goed gaat* (1988) en in 1996 als zelfstandige uitgave. In 1997 verscheen een Friese vertaling, *It foarlan*, bij Uitgeverij Le Chat Mort in Katlijk. Bij Uitgeverij Panda verscheen het in deel 40 van de reeks *Heer Bommel: volledige werken: de dagbladpublicaties* (2001). In 2006 maakte het verhaal deel uit van *Daar zit iets in*, deel 5 van de serie *Het beste van Bommel* (De Bezige Bij).

Het was pas herfst geworden, maar de bomen waren al kaal; vol schimmel en draadhippel. Sommige waren zelfs omgevallen door gebrek aan levensvreugde, en ik vrees dan ook dat we hier een staaltje van verzuring voor ons zien.

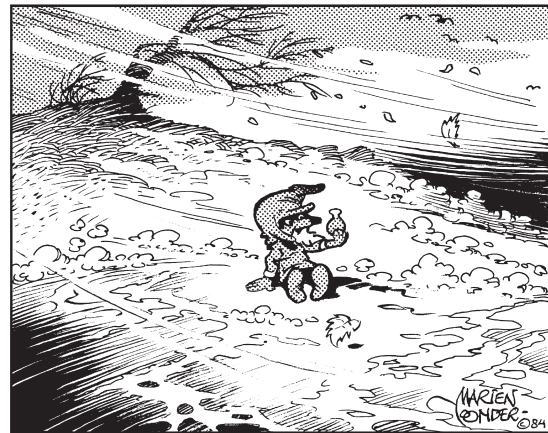
Maar gelukkig was Kwetal bezig een reinigingsmiddel te maken, zoals bleek uit het rookpluimpje dat uit een stapel stenen opsteeg. En zolang hij nog maar bezig is, is er hoop. Dat dacht Pee Pastinakel ook. Hij stond geduldig te wachten, hoewel hij al een schapenwollen vest had aangetrokken, want het was tijd om naar het zuiden te ipsen.

‘Heb je een ontzoedel gehutseld?’ vroeg hij, toen Kwetal zijn hoofd naar buiten stak. Hij keek naar het flesje dat de ander zegevierend

omhooghield, en vervolgde achterdochtig: ‘Ik hoop dat het nu een échte ontzoedel is. Tot nu toe was al je hutsel knudde! En de zon is al oud.’

‘Het is een échte!’ verklaarde Kwetal. ‘Kijk maar.’

Hij trok de stop van het flesje en goot een klein straaltje van de inhoud op de grond. De gevolgen lieten niet lang op zich wachten; er werd een luid gesis hoorbaar, en terwijl er witte rookwolken opstegen, begon de steenhoop in dradige slierten te ontbinden. De beide mannetjes deinsden geschrokken achteruit. En geen wonder. Het was duidelijk dat het door Kwetal gebrouwen middel niet alleen tegen verzuring was, maar tegen alles.

10 Pee Pastinakel keek even sprakeloos naar de verslijmende stapel stenen, en toen keerde hij zich om en liep boos naar zijn kruiwagen.

‘Altijd knudde,’ mompelde Kwetal, terwijl hij vol afkeer naar zijn flesje staarde. ‘Altijd gaat alles de floddering in. Alles lost. Het moet aan het ruina-kruid liggen. Of wie weet is het de...’

‘Ik ben er sloerig van!’ riep Pee over zijn schouder. ‘Ik ga ipsen. Laat het hier maar bezoedelen. Gooi je hutsel weg en kom mee.’

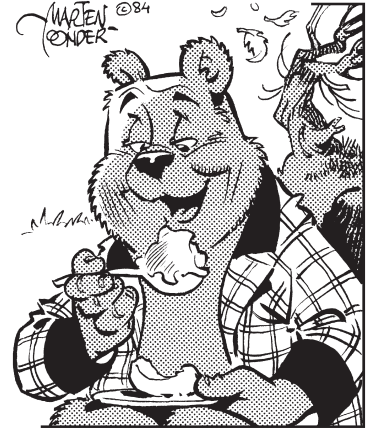
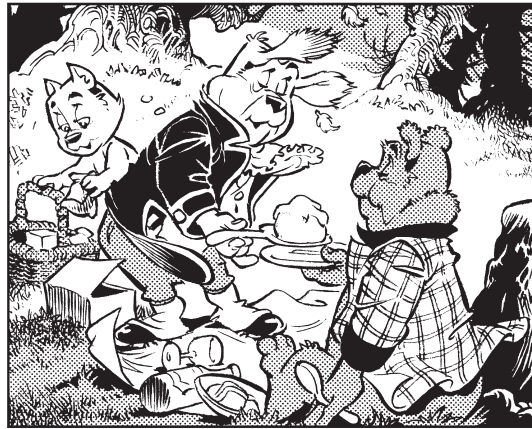
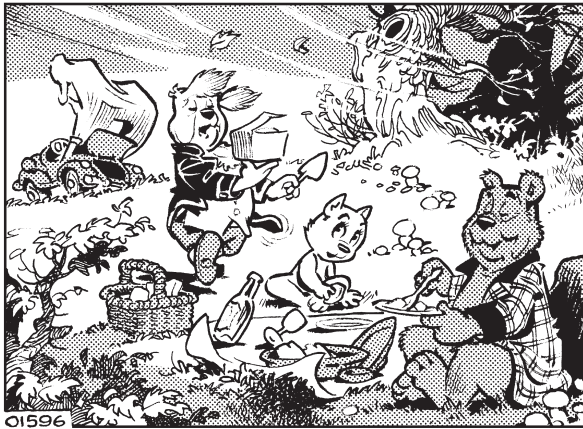
De ander keek hem bekommerd na. Om hem heen verschrompelden de bomen en zakten de stenen in elkaar, zodat alles wat er van het zieke landschap over was, in een woestijn veranderde.

Wat hij precies gehutseld had, weet ik natuurlijk niet; maar het spul verspreidde zich over een grote oppervlakte, en de uitwerking was erger dan zure regen.

Natuurlijk drong dat ook tot Kwetal door; tenslotte is hij niet voor niets een breinbaas. Toen Pastinakel over een heuvel verdwenen was, ging hij op de dorre grond zitten en staarde naar het flesje.

‘Hutsel weggooien?’ vroeg hij zichzelf af. ‘Na zes manen voegen? Als ik er een ietje groevie bij doe, is het misschien goed. Ik moet toch wat vinden tegen de zoedel? Alle bossen gaan naar de verturving!’

Hij begon te denken, en hoe meer hij dacht, hoe minder hij bewoog. Hij bemerkte zelfs niet dat het begon te waaien en dat hij omringd was door stofwolken, die door de wind werden voortgeblazen over de kale vlakte.

Niet ver van de plek waar Kwetal zat, hield heer Bommel een picknick. Toen ze die morgen van huis gingen, was het nog zacht voor de tijd van het jaar, maar tegen het einde van de maaltijd stak er een frisse wind op. Het tafellaken begon te fladderen, de wijnfles viel om, en de bediende Joost, die met het dessert naderde, had moeite zijn evenwicht te bewaren.

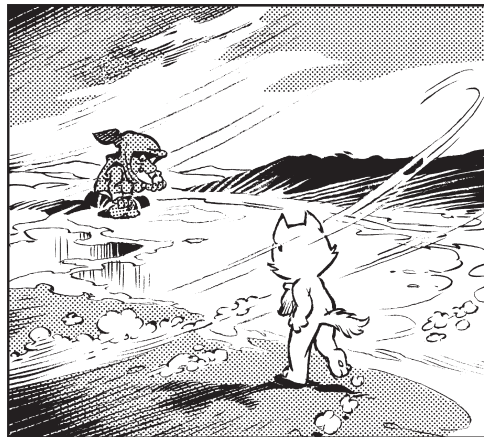
‘Het is zeer betreurenswaardig,’ sprak hij. ‘Ik had beter een café à la Thermos mee kunnen nemen. De tarte glacée valt nu zo kil op de koude kip, met uw welnemen. En eigenlijk is het weer te schraal om in het gras te zitten met uw teer gestel, heer Olivier.’

‘Onzin,’ zei heer Bommel. ‘Frisse lucht is net waar ik behoefte aan heb om na te denken over de vooruitgangshulp die me voor de geest zweeft.’

Hij hield zijn bordje bij om het opscheppen van de ijstaart te vergemakkelijken, en vervolgde: ‘We moeten van die oude denkbeelden af. We moeten met frisse ogen de toekomst tegemoet treden. “Wat goed genoeg was voor mijn vader is niet goed genoeg voor mij,” zei mijn goede vader altijd – en daar wil ik mij aan houden. Nog een klein schepje erbij, Joost.’

‘Ik wil geen ijs,’ zei Tom Poes, een zakje uit de picknickmand haalend. ‘Ik neem wel een dropje, en ik ga een eindje lopen. Heb lang genoeg gezeten; ik wil wat van de stenen en het bos zien.’

‘Je doet maar,’ zei heer Ollie, genietend in het ijs happend. ‘Ik hoef niets te zien. Ik weet wat mij te doen staat: de vooruitgang versnellen om de achteruitgang in te halen.’

12 Tom Poes klom de heuvel op, tegen de koude wind in.

‘Eigenlijk helemaal geen weer voor een picknick,’ zei hij bij zichzelf. ‘Maar met heer Ollie weet je nooit waar je precies aan toe bent. En het is prettiger dat hij de achteruitgang in wil halen, dan dat hij zit te klagen. En kijk: hier heb je de staande stenen van Kallikulli, waarover ik gelezen heb. Dan is hierachter het Olmenbosje, waar...’

Hij zweeg verbluft, want toen hij op de heuvel was aangekomen, strekte zich een dorre vlakte voor hem uit, waarop zelfs geen boom te bekennen viel. In de leegte zag hij een klein figuurtje zitten dat aandachtig naar een flesje staarde, en hij naderde nieuwsgierig.

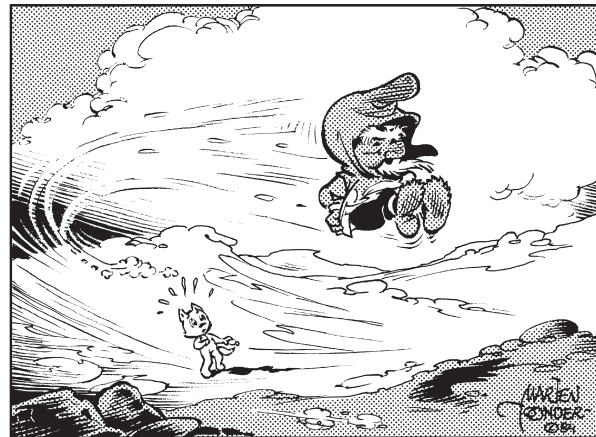
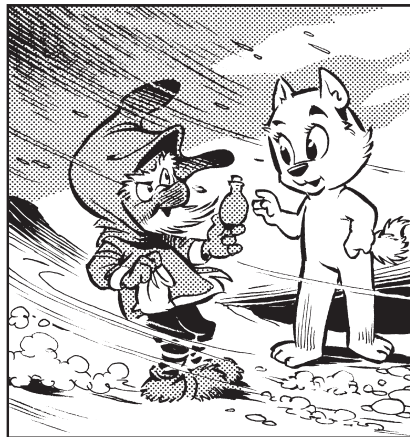
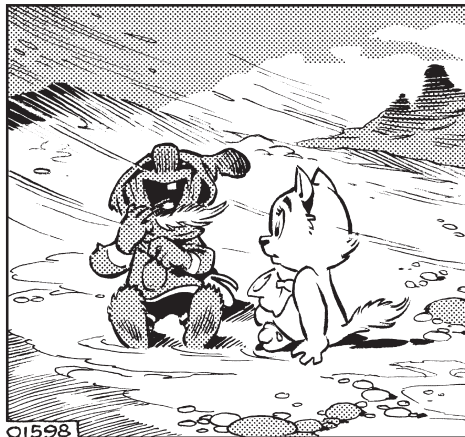
‘Kwetal!’ riep hij uit. ‘Wat doe jij hier in de kou? En waar zijn het bosje en de stenen?’

Het ventje liet het kruikje langzaam zakken en keek de bezoeker door zijn wenkbrauwen aan.

‘Bosje?’ herhaalde hij. ‘Stenen? Alles is in de floddering. Door mijn ontoedel. Niet alleen de zoedel is weg, maar alles! Het is knudde, en ik kan niks zinnen. Ik heb maar een klein denkraam.’

In die trant ging hij nog een poosje door, en langzamerhand begon Tom Poes te begrijpen waar hij het over had.

‘Je hebt geprobeerd om een middel tegen de verzuring te maken!’ riep hij uit. ‘En toen heb je álles weggemaakt. Dat is niet zo leuk. Ik kan me voorstellen dat je er de smoor in hebt. Hier, neem een dropje; dat troost.’

‘Troost?’ herhaalde Kwetal. Hij keek onderzoekend naar het zwarte balletje en wierp het toen met grote vaardigheid in zijn mond.

‘Mum,’ sprak hij toen hij een poosje aandachtig gekauwd had. ‘Die troost is mirrig! Maar hij is te klein. Een mondvul zou goed zijn tegen de kou.’

‘Neem er nog een,’ bood Tom Poes aan, maar het ventje schudde het hoofd.

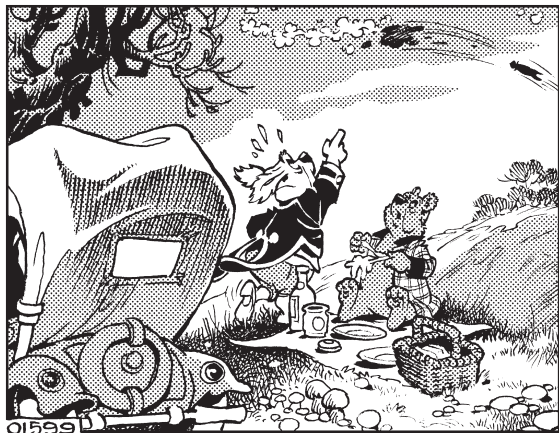
‘Een mondvul,’ herhaalde hij. ‘Mooi bolvol, en dan kauwen en kauwen. Mum! ’k Weet ’t al! Jij geeft mij die mirbuidel, en ik geef jou mijn ontzoedel, die alles weg maakt. Het is knudde, maar ik kan de hutsel niet weggooien na zes manen voegen. En misschien weet Bom-

mel wat hij ermee doen moet. Die heeft zo’n groot denkraam.’

‘Vooruit,’ zei Tom Poes, die medelijden met het ventje had. Hij reikte de dropsjeszak over en nam het kruikje aan. ‘Wat ga je nu doen?’ vroeg hij.

‘IJl maken,’ verklaarde Kwetal. ‘De druppels beginnen al te vallen, maar ze komen uit noord. Dat is noppig voor ipsen naar zuid. ’k Kan Pee inhalen.’

Zo sprekende spreidde hij zijn jasje uit en na een klein aanlooptje veerde hij omhoog. Hij werd onmiddellijk door de wind gegrepen en in zuidelijke richting weggeblazen, zodat hij uit dit verhaal verdween.

- 14 Even verderop legde heer Bommel de laatste hand aan zijn ijspuding. Hij vroeg zich juist af waar hij de vooruitgang het best zou kunnen aanpakken, toen hij door Joost gestoord werd.

‘Heer Olivier!’ riep de bediende uit. ‘Achter u! Een rare bol in de lucht, met uw goedvinden. Z-zou dat een moordraket zijn, waar men zoveel van hoort? Hij d-daalt, als ik z-zo v-vrij mag zijn...’

Heer Ollie keek gehinderd op, maar hij was te laat om het verschijnsel in volle vlucht te kunnen waarnemen. Het was reeds achter hem neergebonsd en barstte met een kletsend geluid uit elkander in zwarte modderstralen, die over de picknick en de toeschouwers werden uitgestort.

Op dit akelige geweld volgde een diepe stilte, die slechts door het

zingen van de wind en het spetteren van kwalijk riekende slijkdruppels werd verbroken.

‘Tstinkt,’ mompelde heer Bommel ten slotte. Hij trok zijn zakdoek en begon zijn gezicht te betten zonder dat dit veel reinigende gevolgen had.

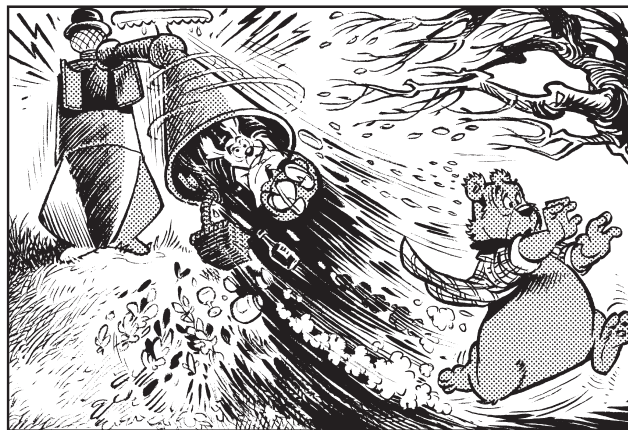
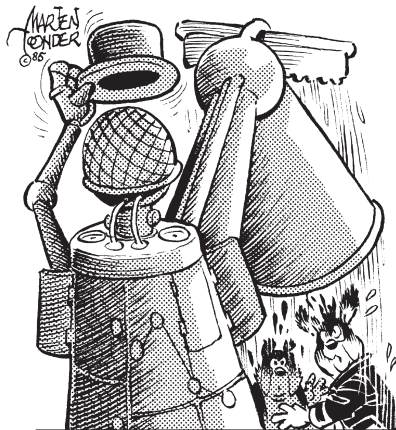
‘Z-zou d-dit het einde zijn?’ vroeg Joost stamelend. ‘Is er n-nog hoop? Wat dunkt u?’

‘Hoop,’ herhaalde heer Ollie bitter. ‘Truikt naar hoop. Tis vies. M’n ijs is bedorven. En m’n jas...’

‘Ik hoor gebrom,’ hernam de knecht met kleine mond. ‘Als u mij toestaat. Er komt... er komt nog m-meer aan, heer Oli... Olivier. Met ons is het ge-gedaan...’

016001

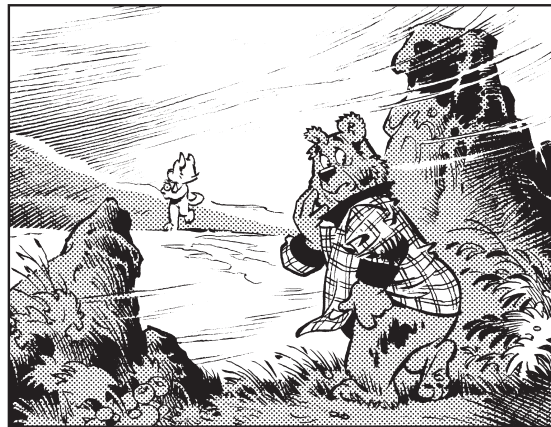
Achter de slikbal aan verscheen een torpedovormig vliegtuig dat met een kleine plof op zijn punt daalde. Voordat het om kon vallen, klapten de vinnen naar buiten, zodat het stevig op een soort voeten stond, en in het bovenste gedeelte zwaaiden twee luikjes open. Terwijl heer Bommel en Joost er bevuild en ontdaan naar stonden te kijken, schoof er uit de ontstane opening een buis naar buiten, die aan het einde een soort trechter ontplooidde.

‘Watsdat?’ prevelde heer Bommel ontzet. ‘W-war... wal...’

‘Sorry voor ongemak,’ sprak het vliegtuig met metalen stem. Het nam met een stalen arm beleefd zijn neusdop af en vervolgde: ‘De ICM neemt alle voorzorgen. Maar soms ontsnapt een smeerbal. Zal worden schoongemaakt. Onmiddellijk.’

De laatste woorden werden overstemd door een aanzwellend ge-
loei, en terwijl een sproeier de omgeving met een snelwerkende vloeistof bespoot, begon de trechter met grote kracht te zuigen. Het zuigeweld was zo groot dat alle picknick- en andere benodigdheden in de trechter verdwenen, terwijl de vloeistof zijn reinigende werking uitoefende. Zo kwam het dat Joost, die er het dichtstbij stond, geheel ontvlekt bij zijn jaspanden omhooggezogen werd en in de duistere opening verdween.

Het is te begrijpen dat dit alles te veel was voor heer Ollie. Hij worstelde zich met grote krachtsinspanning los van de aangrijpende luchtstroom, en maakte zich uit de voeten.

16 Door ademnood gedreven bleef hij ten slotte bij een paar rotsblokken staan en keek om naar het plekje waar hij kortgeleden nog zo prettig gegeten had. Er was niets meer te bekennen, want alles was opgezogen: het tafellaken, het bestek, de zwarte modder en de bediende. En het toestel waarin dat allemaal verdwenen was, steeg zoemend op in het luchtruim, slechts enige wolkjes achterlatend.

‘Hoe vreselijk is dit alles,’ mompelde heer Ollie vertwijfeld. ‘Waar kwam dat ding vandaan? Als ik aan die trouwe Joost denk... Ach, het wordt me allemaal te veel. Om van mijn picknick maar niet eens te spreken, terwijl mijn ijs nog niet op was. Trouwens, wat was dat eigenlijk voor een modderbal?’

Vol gedachten begon hij te lopen, en zijn verwarring maakte langzaam plaats voor zijn gewone, heldere denkwijze.

‘Eigenlijk was dit een staaltje vooruitgang, als ik het goed naga,’ sprak hij tot zichzelf. ‘Heeft iemand ooit zo’n stofzuiger gezien? Daar is heel wat mee schoon te maken. Ik moet weten waar hij vandaan komt, want daar ligt voor mij een mooie taak; dat voel ik. Al was het alleen maar omdat ik dan ook weet waar Joost gebleven is.’

Zo peinzende had hij de heuvel beklommen die door de staande stenen van Kallikulli bekroond werd. Een kille wind gierde daartussendoor, en het begon hem op te vallen dat de natuur hier in de buurt wel erg kaal was.

‘Het is natuurlijk herfst,’ prevelde hij. ‘Dan wordt alles dor. Maar dit is niet gewoon. Zou het de verzuring zijn? Hier ergens was het Olmenbos; dat weet ik bijna zeker.’